

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2011

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

GNÁTHLEIBHÉAL

STAMPA AN IONAIID

DÉ CÉADAOIN, 8 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

Roinn A Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich** gceist ar bith a fhreagairt.
Tá **6** marc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.

Roinn B Tá **cúig** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1** agus **dhá cheist** ar bith eile a fhreagairt.
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1**.
Tá **50** marc an ceann ag gabháil leis na **Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Roinn C Tá **trí** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **ceist amháin** ar ábhar roghnach a fhreagairt, ar a n-áirítear **cuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b)** nó **cuid (c)**.
Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í Ceist 2 amháin as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil leis na hábhair roghnacha **1** agus **3**.
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair **deich** gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Tá foinsí carbaihiodráití leagtha amach sa tábla. Meaitseáil **gach** foinse leis an aicmiú comhfhreagrach atá liostaithe. (6)

Aicmiú: monaisiúicrídí, déshiúicrídí, polaisiúicrídí

Foinsí	Aicmiú
Ceallalós e.g. glasraí	
Glúcós e.g. torthaí	
Siúcros e.g. siúcra boird	

2. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** bhealach le cur leis an snáithín cothaitheach (polaisiúicríd neamhstáirse) in aiste bia déagóirí. (6)

- (i) _____
- (ii) _____
- (iii) _____

3. Úsáid na focail atá liostaithe thíos chun an ráiteas seo a leanas faoi leis na vitimíní de chuid ghrúpa B a chríochnú. (6)

aigéad fólach, tiaimín, fuinneamh

Tugtar _____ ar Vitimín B₁ freisin.

Tá Vitimín B₁ riachtanach chun _____ a scaoileadh as carbaihiodráit agus as saill.

Ba chóir do bhean _____ a thógáil agus í ag iompar clainne chun fabhtanna néarfheadáin a chosc ina leanbh sa bhroinn.

4. Cuir in iúl le tic (✓) cé acu fíor nó bréagach atá **gach** ceann de na ráitis seo a leanas. (6)

	Fíor	Bréagach
Is galar cnámh é oistéapórois.		
Is féidir le luchtveigeatóir táirgí déiríochta a ithe.		
Tá colaistéaról san fhuil ina chabhair le saillte a iompar timpeall an choirp.		

5. Maidir le húrchaomhnú bia, meaitseáil iad seo a leanas leis an bhfeidhm atá acu. (6)

peictin, bánú, siúcra agus finéagar

Feidhm	
Úsáidtear mar leasaitheach agus seatnaí á dhéanamh.	
Úsáidtear chun subh a théachtadh.	
Úsáidtear chun einsímí a dhíghníomhachtú agus bia á reo.	

6. Ainmnigh gníomhaí ardúcháin oiriúnach do **gach** ceann de na miasa seo a leanas. (6)

Miasa	Gníomhaí Ardúcháin
Arán	
Císte Spúinse	
Muifíní	

Mínigh bunphrionsabal ceann **amháin** de na gníomhaithe ardúcháin atá ainmnithe thuas.

7. Conas ba chóir feoil agus sicín atá amh a stóráil sa bhaile chun traséilliú a chosc? Tabhair **dhá** phointe. (6)

(i) _____

(ii) _____

8. Ainmnigh **dhá** chineál éagsúla den truailliú agus luaigh an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag **gach** ceann díobh ar an timpeallacht. (6)

Cineál _____

Tionchar _____

Cineál _____

Tionchar _____

9. Baintear úsáid as an lipéad seo ar fhearais mhóra leictreacha ar nós meaisíní níocháin. Mínigh an buntáiste atá ann don tomhaltóir. (6)

Energy Washing machine

Manufacturer
Model

More efficient

A B C D E F G

Less efficient

Energy consumption kWh/cycle <small>(based on standard test results for 60°C cotton cycle)</small> <small>Actual energy consumption will depend on how the appliance is used</small>	0.95
Washing performance <small>A: higher G: lower</small>	A B C D E F G
Spin drying performance <small>A: higher G: lower</small> Spin speed (rpm)	1400
Capacity (cotton) kg	5.0
Water consumption /	55
Noise (dB(A) re 1 pW)	Washing 5.2
	Spinning 7.0

Further information is contained in product brochures

10. Ainmnigh scéim dhílseachta **amháin** a úsáideann na hollmhargaí chun an lucht siopadóireachta a spreagadh lena n-earraí a cheannach. (6)

Ainm: _____

Ainmnigh buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** de cuid na scéime dílseachta seo.

Buntáiste _____

Míbhuntáiste _____

11. Ainmnigh bailchríoch thinemhoillitheach **amháin** a úsáidtear ar theicstílí. (6)

Luaigh **dhá** úsáid éagsúla a bhaintear as teicstílí a bhfuil bailchríoch thinemhoillitheach orthu.

(i) _____ (ii) _____

12. Míinigh **gach** ceann de na téarmaí tomhaltóra seo a leanas agus tabhair sampla **amháin** de gach ceann. (6)

Caiteachas riachtanach _____

Sampla _____

Caiteachas lánroghnach _____

Sampla _____

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile as an roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na Ceistanna 2, 3, 4 agus 5.

1. Tugann an tábla seo a leanas eolas faoin luach cothaithe in aghaidh gach 100 gram de throsoc agus de bhradán.

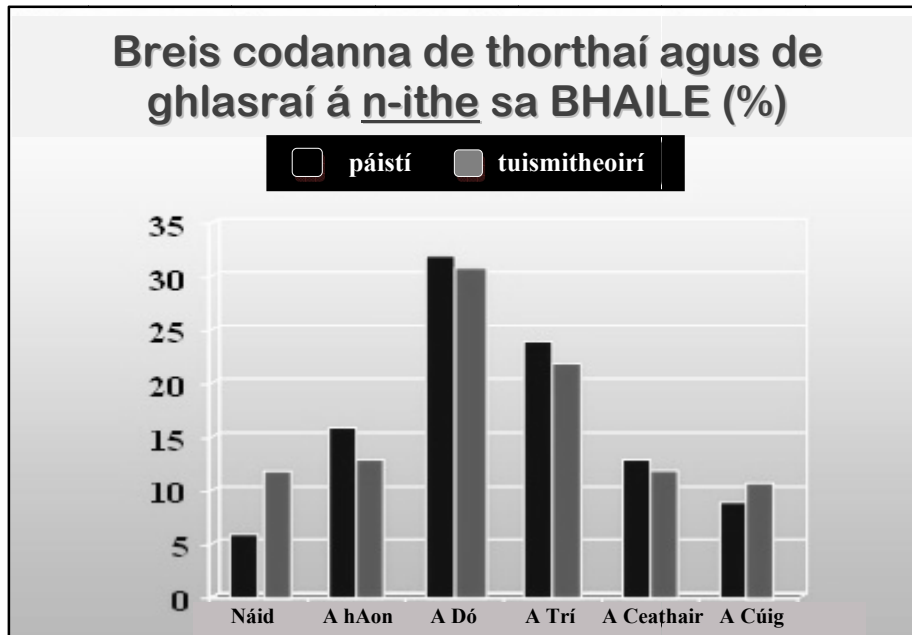
	Próitéin	Saill	Carbaihidráit	Mianraí	Vitimíní	Luach fuinnimh (in aghaidh gach 100 g)
Trosoc	18.3 g	0.7 g	0 g	Iarann Fosfar Iaidín	Grúpa B	80 kcal
Bradán	20.2 g	11.0 g	0 g	Fosfar Cailciam Iaidín	A, D, Grúpa B	180 kcal

- (a) Úsáid an t-eolas a thugtar sa tábla agus, ag cur san áireamh na dtreoirínte reatha faoi bhia sláintiúil, déan luach bia-eolaíoch an troisc **agus** an bhradáin a mheas. (18)
- (b) Tabhair cuntas ar lipídí (saillte) faoi **gach** ceann de na ceannteidil seo a leanas:
- aicmiú
 - foinsí
 - feidhmeanna sa chorp.
- (28)
- (c) Mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas:
- aigéid shailleacha riachtanacha
 - an buntáiste a bhaineann le haigéid shailleacha óimige 3 a beith mar chuid den aiste bia.
- (14)
- (d) Pléigh **dhá** bhuntáiste agus **dhá** mhíbhuntáiste den tsiopadóireacht ar líne nuair a bhíonn tú ag ceannach bia agus earraí tí. (20)

2. 'Slán le bia beagmhaitheasa agus fáilte roimh thorthaí agus roimh ghlasraí.'

(New Scientist 2007)

Sa chart thíos taispeántar líon na gcodanna de thorthaí agus de ghlasraí a itheann tuismitheoirí agus páistí sa bhaile.

(fooddudes.ie)

- (a) Moltar sna treoirlínte reatha faoi bhia sláintiúil go n-íospaimis 5 chuid agus breis de thorthaí agus de ghlasraí gach lá. Déan trácht agus mionphlé ar an iontógáil torthaí agus glasraí mar a léirítear thuas. (20)
- (b) Déan biachlár lá **amháin** (3 béile ina mbeidh lón pacáilte san áireamh) a phleanáil do pháiste atá ag dul ar scoil. Bíodh torthaí/glasraí mar chuid de gach béile. (18)
- (c) Míneigh **trí** threoirlíne ar chóir iad a leanúint nuair a bhíonn torthaí agus glasraí á n-ullmhú agus á gcócaráil chun a oiread cothaitheach agus is féidir a choinneáil iontu. (12)

3. **Bunbhia is ea uibheacha, idir an blas atá orthu, a luach cothaithe, an chaoi a bhfuil teacht orthu go furasta agus an chaoi ar féidir iad a úsáid ar iliomad slite.**

- (a) Déan cur síos ar luach cothaitheach uibheacha. (20)
- (b) Ainmnigh **trí** úsáid éagsúla a bhaintear as uibheacha agus bia á ullmhú, agus tabhair sampla **amháin** de gach úsáid. (18)
- (c) Míneigh an buntáiste a bhaineann le lipéid bhia a bheith ar uibheacha agus ar ubhchartáin mar fhoinsé eolais do thomhaltóirí. (12)

4. Athair beirt pháistí atá ag freastal ar scoil is ea Tony. Chaill sé a phost le déanaí. Oibríonn a bhean chéile, Julie, go páirtaimseartha in oifig agus tuilleann sí €100 in aghaidh na seachtaine. Tá sochar leasa shóisialta á fháil ag Tony anois dá theaghlach. Tá cúrsaí an tí á mbainistiú ag Tony agus Julie le chéile.

(a) Liostaigh **trí** acmhainn, seachas airgead, atá ar fáil do Tony agus dá theaghlach. Mínigh conas a chuireann **gach** acmhainn le córas maith bainistíochta. (24)

(b) Ainmnigh **dhá** íocaíocht leasa shóisialta a bheadh an teaghlach seo i dteideal a fháil seachas sochar cuardaitheora poist agus liúntas leanaí. (8)

(c) Pléigh conas a rachadh **gach** ceann díobh seo a leanas i bhfeidhm ar an teaghlach agus cúrsaí an teaghlaigh á mbainistiú:

- an tréimhse ar leith den tsaolré
- patrúin fhostaíochta
- gnéasróil / róil inscne. (18)

5. Sa lá atá inniu ann, tá réimse leathan roghanna ag lánúineacha a mbíonn deacrachtaí caidrimh eatarthu ó thaobh an chaoi inar féidir leo bualadh ar aghaidh lena saol, in éineacht le chéile nó scartha óna chéile.

(a) (i) Mínigh **gach** ceann de na roghanna seo a leanas a ndéanfadh lánúineacha, a mbíonn deacrachtaí caidrimh eatarthu, a machnamh orthu:

- comhairleoireacht phósta
- idirscaradh dlíthiúil
- colscaradh. (15)

(ii) Luaigh buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le gach rogha. (18)

(b) (i) Mínigh cén fáth a bhfuil sé ríthábhachtach do thuismitheoirí atá colscartha uacht a dhéanamh.

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** ghné thábhachtacha d'uacht bhailí. (17)

Roinn C

Freagair ceist **amháin** as an roinn seo.

Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í Ceist 2 **amháin** as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 1(a) agus 1(b) nó 1(c) a fhreagairt.

1.(a) Taispeántar thíos trí stíl tithíochta atá coitianta in Éirinn sa lá atá inniu ann.

- (i) Déan trácht ar na tosca a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar dhuine agus stíl tithíochta á roghnú aige. Déan tagairt dóibh seo a leanas:
- tosca sóisialta
 - tosca eacnamaíochta
 - tosca timpeallachta. (20)
- (ii) Luaigh **dhá** riachtanas tithíochta ar leith atá ag duine scothaosta atá teoranta ó thaobh na gluaiseachta de. (10)
- (iii) Pléigh **dhá** bhuntáiste agus **dhá** mhíbhuntáiste do theaghlach a bhaineann le bheith ina gcónaí in áit atá ar cíos acu. (20)

agus

1.(b) 'Tháinig laghdú 4% ar an meánídiú fuinnimh in aghaidh an teaghlaigh in Éirinn idir 1995 agus 2007.' (Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann)

- (i) Déan cur síos ar chineál **amháin** de chóras téimh bhaile faoi na ceannteidil seo a leanas:
- an cineál córais téimh
 - foinse breosla / fuinnimh
 - modh aistrithe teasa. (14)
- (ii) Ainmnigh **dhá** chineál rialaithe a úsáidtear ar chórais téimh agus mínigh conas a chuidíonn **gach** ceann díobh lena chinntiú go n-ídítear fuinneamh go héifeachtach. (16)

nó

- 1.(c) (i) Mínigh cén fáth a mbeadh modhanna saorga aeraithe riachtanach sa teach cónaithe nua-aoiseach. (12)
- (ii) Ainmnigh modh **amháin** den aerú saorga agus déan cur síos air. Mínigh bunphrionsabal an mhodha aeraithe atá ainmnithe. (18)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)
Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 2(a) agus 2(b) nó 2(c) a fhreagairt.

- 2.(a) Le blianta beaga anuas, tá an-éileamh ag daltaí ar bháil agus ar dhamhsaí cinn chúrsa (Debs) i ndeireadh a dtréimhse scolaíochta.**
- (i) Dear agus sceitseáil feisteas a bheadh oiriúnach do bhál cinn chúrsa ag deireadh na bliana. (10)
- (ii) Mol fabraic(i) oiriúnach(a) do do dhearadh. Tabhair **dhá** chúis le do rogha. (9)
- (iii) Ainmnigh agus mínigh prionsabal dearaidh **amháin** a thaispeántar ar do sceitse. (6)

agus

- 2.(b) Féadfaidh bailchríocha fabraice a bheith buan, sealadach nó in-athnuaithe.**
- (i) Mínigh cén fáth a n-úsáidtear bailchríocha fabraice ar fhabraicí. (6)
- (ii) Ainmnigh bailchríoch fabraice atá oiriúnach le húsáid ar éadaí spóirt, déan cur síos ar an mbailchríoch agus luaigh sampla den úsáid a bhaintear aisti. (9)

nó

- 2.(c) Is féidir faisean a chur in iúl, ní hamháin trí na héadaí a chaitheann daoine, ach chomh maith leis sin, i ngach gné dá saol.**
- (i) Mínigh conas a bheadh tionchar ag **gach** ceann de na tosca seo a leanas ar riachtanais éadaí an duine:
- an t-airgead atá ar fáil aige
 - an aeráid
 - tionchair chultúrtha. (9)
- (ii) Luaigh conas a bhíonn tionchar ag na meáin ar nósanna reatha faisin. Tabhair **dhá** phointe. (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 3(a) agus 3(b) nó 3(c) a fhreagairt.

- 3.(a) Baineann an Phríomh-Oifig Staidrimh úsáid as dhá thomhas, *bochtaineacht chomhsheasmhach* agus *i mbaol na bochtaineachta*, chun an bhochtaineacht in Éirinn a thomhas. Tá na sonraí is déanaí ar an mbochtaineacht in Éirinn tugtha thíos.

<i>An Bhochtaineacht in Éirinn 2008</i>	
Bochtaineacht Chomhsheasmhach	4.2% (178,074 duine)
I mBaol na Bochtaineachta*	14.4% (610,538 duine)

* tugtar bochtaineacht choibhneasta air seo freisin

- (i) Mínigh an téarma *i mbaol na bochtaineachta* (*bochtaineacht choibhneasta*). (6)
- (ii) Pléigh **ceithre** chúis ar tuairiscíodh go raibh 14.4% de mhuintir na hÉireann i mbaol na bochtaineachta in 2008. (24)
- (iii) Luaigh **dhá** ghrúpa shóisialta is mó atá i mbaol na bochtaineacht comhsheasmhaí **agus** luaigh iarmhairtí na bochtaineachta ar na grúpaí atá ainmnithe agat. (20)

agus

- 3.(b) ‘Lig do scíth ar mhaithe leis na leanaí.’ (*The Irish Times, Iúil 2010*)

- (i) Tugtar le tuiscint i gceannlíne an nuachtáin thuas gur chóir do thuismitheoirí níos mó am fóillíochta a chaitheamh lena bpáistí.
Déan trácht ar an ráiteas seo agus tú ag tagairt dóibh seo a leanas:
- feidhm na fóillíochta
 - ról na fóillíochta i bhforbairt fhisiciúil páistí. (20)
- (ii) Déan cur síos ar **dhá** thoisic a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar rogha na gníomhaíochtaí fóillíochta a bheadh ar siúl ag teaghlach. (10)

nó

- 3.(c) ‘D’éirigh níos fearr le cailíní ná le buachaillí i mbeagnach gach ábhar i scrúduithe an Teastais Shóisearaigh i mbliana’. (*The Irish Times, Meán Fómhair 2010*)

- (i) Pléigh **trí** thoisic a bhféadfadh baint a bheith acu leis an gcaoi ar éirigh níos fearr le cailíní ná le buachaillí i scrúduithe stáit. (15)
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **thré** bhuntáiste do dhaltaí atá le baint as taithí oibre a fháil le linn dóibh a bheith ar scoil dara leibhéal. (15)

Leathanach Bán